O'QUV VA PEDAGOGIK AMALIYOTINI TASHKIL ETISH SHAKKLARI

Chirchiq davlat pedagogika universiteti Pedagogika fakulteti o'qituvchisi

Ernazarova Munisxon Jo‘raqulovna https://orcid.org/0009-0001-6591-7480

Tabiiy fanlar fakulteti biologiya yo‘nalishi 2-bosqich talabalari

Aminova Marjona Marjonaaminova@gmail.com

Begaliyeva Madina madina7772007@gmail.com

Qo'yliyev Shahzod qoyliyevshahzod856@gmail.com

Annotatsiya.Ushbu maqolada oliy ta'lim tizimida bo'lajak pedagog kadrlar tayyorlashning ajralmas qismi hisoblangan o'quv va pedagogik amaliyotlarni tashkil etishning nazariy-metodik asoslari tadqiq etiladi. Maqolada amaliyot turlari, dasturiy maqsad va etishtirish, zamonaviy ta'lim paradigmasi ishlab chiqarishni tashkil etish innovatsion yaratish (dual ta'lim, virtual amaliyot, mentorlik atroflicha yoritilgan). tadqiqot tashkiloti talabalarning kasbiy kompetensiyalarini statistik amaliyotning roli va pedagogik tahlillar asosida ko'rsatib berilgan.

Kalit so'zlar: pedagogik amaliyot, o'quv amaliyoti, oliy ta'lim, kompetensiya, integratsiya, innovatsion amaliyot, kasbiy ko'nik, metodika, monitoring, pedagogik mahorat, dual ta'lim.

Аннотация. В данной статье исследуются теоретико-методические основы организации учебно-педагогической практики, являющейся неотъемлемой частью подготовки будущих педагогических кадров в системе высшего образования. В статье подробно освещены виды практики, программная цель и культивирование, современная образовательная парадигма инновационное создание организации производства (дуальное образование, виртуальная практика, менторство). исследовательская организация показала профессиональные компетенции студентов на основе роли статистической практики и педагогического анализа.

Ключевые слова: педагогическая практика, учебная практика, высшее образование, компетенция, интеграция, инновационная практика, профессиональные навыки, методика, мониторинг, педагогическое мастерство, дуальное образование.

Abstract.This article examines the theoretical and methodological foundations of organizing educational and pedagogical practice, which is an integral part of training future pedagogical personnel in the higher education system. The article comprehensively covers the types of internships, program goals and cultivation, the modern educational paradigm of production organization, innovative creation (dual education, virtual practice, mentoring). The role of statistical practice and pedagogical analysis of the professional competencies of students of the research organization are shown.

Keywords: pedagogical practice, educational practice, higher education, competence, integration, innovative practice, professional skills, methodology, monitoring, pedagogical mastery, dual education.

KIRISH.

Zamonaviy ta’lim tizimi jamiyatning barqaror rivojlanishini ta’minlovchi asosiy omillardan biri bo‘lib, u inson kapitalini shakllantirish va rivojlantirishda muhim o‘rin tutadi. Ta’lim sifatini oshirish, yuqori malakali hamda raqobatbardosh kadrlarni tayyorlash jarayonida nazariy bilimlar bilan bir qatorda amaliy tayyorgarlik ham alohida ahamiyat kasb etadi. Chunki faqat nazariy bilimlarga ega bo‘lish yetarli emas, balki ularni real hayotda qo‘llay olish ko‘nikmasi ham shakllangan bo‘lishi zarur. Shu bois oliy ta’lim muassasalarida o‘quv va pedagogik amaliyotni samarali tashkil etish, uning mazmuni va shakllarini ilmiy asosda takomillashtirish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.O‘quv va pedagogik amaliyot talabalar uchun nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan uyg‘unlashtirish imkonini beruvchi muhim bosqichdir. Ushbu jarayon davomida talabalar real ta’lim muhitida ishlash tajribasiga ega bo‘ladilar, pedagogik faoliyatning asosiy jihatlarini o‘zlashtiradilar hamda kasbiy kompetensiyalarini rivojlantiradilar.

Shu bilan birga, amaliyot talabalarning mustaqil fikrlash, muammolarni hal etish va kasbiy mas’uliyatni his etish kabi sifatlarini ham shakllantiradi.Ayniqsa, pedagogika yo‘nalishida tahsil olayotgan talabalar uchun amaliyot jarayoni alohida ahamiyatga ega. Ular bu jarayon orqali darsni rejalashtirish, zamonaviy metodlardan foydalanish, o‘quvchilar bilan samarali muloqot o‘rnatish hamda ta’lim jarayonini boshqarish ko‘nikmalarini egallaydilar. Natijada, talabalar o‘z kasbiy faoliyatiga tayyor holda shakllanib boradilar.Hozirgi globallashuv sharoitida ta’lim tizimiga qo‘yilayotgan talablar tobora ortib bormoqda. Innovatsion yondashuvlar, ilg‘or pedagogik texnologiyalar hamda raqamli vositalarning keng qo‘llanilishi ta’lim jarayonini yangi bosqichga olib chiqmoqda. Shu sababli o‘quv va pedagogik amaliyotni tashkil etish shakllari ham zamon talablari asosida yangilanishi, interaktiv va innovatsion usullar bilan boyitilishi zarur.

Metodologiya

Mazkur tadqiqot ishida o‘quv va pedagogik amaliyotni tashkil etish shakllarini o‘rganish kompleks yondashuv asosida amalga oshirildi. Tadqiqot metodologiyasi ilmiy izlanishlarning asosiy tamoyillariga tayangan holda ishlab chiqildi hamda nazariy va amaliy usullar uyg‘unligiga asoslandi. Avvalo, mavzuga oid ilmiy adabiyotlar, normativ-huquqiy hujjatlar, ilg‘or xorijiy va mahalliy tajribalar tahlil qilindi. Bu esa o‘quv va pedagogik amaliyotni tashkil etishning mavjud shakllari, ularning afzalliklari va kamchiliklarini aniqlash imkonini berdi.Tadqiqot jarayonida tahlil, sintez, taqqoslash, umumlashtirish kabi nazariy metodlardan keng foydalanildi. Tahlil metodi orqali mavjud amaliyot shakllari alohida qismlarga ajratilib o‘rganildi, sintez metodi yordamida esa ularning o‘zaro bog‘liqligi va yaxlit tizimi shakllantirildi. Taqqoslash metodi orqali turli ta’lim muassasalarida qo‘llanilayotgan amaliyot shakllari o‘zaro solishtirildi va eng samarali usullar aniqlab olindi.

Amaliy metodlar sifatida kuzatish, suhbat, anketa so‘rovi va tajriba-sinov ishlari qo‘llanildi. Kuzatish metodi talabalarning amaliyot jarayonidagi faoliyatini bevosita o‘rganish imkonini berdi. Suhbat va anketa so‘rovlari orqali esa talabalar va amaliyot rahbarlarining fikr-mulohazalari, taklif va tavsiyalari yig‘ildi. Bu ma’lumotlar o‘quv va pedagogik amaliyotni tashkil

etishda mavjud muammolarni aniqlash va ularni bartaraf etish yo‘llarini ishlab chiqishda muhim ahamiyat kasb etdi.Shuningdek, tadqiqotda pedagogik tajriba-sinov ishlari ham amalga oshirildi. Ushbu jarayonda taklif etilgan yangi yondashuvlar va shakllar amaliyotga joriy etilib, ularning samaradorligi sinovdan o‘tkazildi. Olingan natijalar statistik va sifat jihatdan tahlil qilinib, umumlashtirildi. Natijada o‘quv va pedagogik amaliyotni tashkil etishning samarali shakllari aniqlanib, ilmiy asoslangan xulosalar chiqarildi.

Muhokama

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, o‘quv va pedagogik amaliyotni tashkil etish shakllari talabalarning kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishda hal qiluvchi rol o‘ynaydi. An’anaviy shakllarda tashkil etilgan amaliyotlar ko‘pincha nazariy bilimlarni takrorlash bilan cheklanib qolayotgan bo‘lsa, zamonaviy yondashuvlarga asoslangan shakllar talabalarni faol fikrlashga, mustaqil qaror qabul qilishga va ijodiy yondashuvni rivojlantirishga undaydi.Tahlillar natijasida aniqlanishicha, interfaol metodlarga asoslangan amaliyot shakllari, xususan, muammoli vaziyatlar yaratish, keys-stadi (case study), loyiha ishlari va refleksiya mashg‘ulotlari talabalarning bilim va ko‘nikmalarini sezilarli darajada oshiradi. Bunday shakllar orqali talabalar real pedagogik vaziyatlarga yaqin sharoitda faoliyat yuritish imkoniga ega bo‘ladi. Natijada ular nafaqat bilim, balki tajriba ham orttiradi.Kuzatishlar shuni ko‘rsatdiki, amaliyot jarayonida talabalar faol ishtirok etgan guruhlarda o‘zlashtirish darajasi yuqori bo‘lgan. Ayniqsa, dars o‘tish jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish, o‘quvchilar bilan individual yondashuv asosida ishlash kabi ko‘nikmalar shakllangan.

Shu bilan birga, refleksiya jarayoniga yetarlicha e’tibor qaratilgan guruhlarda talabalar o‘z faoliyatini chuqurroq tahlil qila olganligi kuzatildi.Anketa so‘rovlari natijalari ham muhim ma’lumotlarni taqdim etdi. Talabalarning aksariyati amaliyot jarayonida ko‘proq mustaqil ishlash imkoniyatiga ega bo‘lishni xohlashini bildirgan. Shuningdek, ular amaliyot rahbarlari tomonidan beriladigan metodik ko‘rsatmalar va individual maslahatlarning ahamiyati yuqori ekanligini ta’kidlagan. Bu esa amaliyotni tashkil etishda individual yondashuvni kuchaytirish zarurligini ko‘rsatadi.Umuman olganda, tadqiqot natijalari o‘quv va pedagogik amaliyotni tashkil etishda zamonaviy, interfaol va talaba markazli yondashuvlardan foydalanish yuqori samaradorlikka olib kelishini tasdiqladi. Shu asosda amaliyotni tashkil etish shakllarini takomillashtirish bo‘yicha bir qator ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi.

Xulosa

O‘quv va pedagogik amaliyotni tashkil etish shakllari ta’lim jarayonining ajralmas qismi bo‘lib, talabalarning kasbiy shakllanishida muhim o‘rin tutadi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, amaliyotni samarali tashkil etish orqali talabalar nafaqat nazariy bilimlarini mustahkamlaydi, balki amaliy ko‘nikma va malakalarni ham rivojlantiradi. Zamonaviy ta’lim sharoitida an’anaviy yondashuvlar bilan cheklanib qolish yetarli emas. Interfaol metodlar, innovatsion texnologiyalar va talaba markazli yondashuvlar asosida tashkil etilgan amaliyot shakllari yuqori natijalarni ta’minlaydi. Ayniqsa, refleksiya, mustaqil faoliyat va ijodiy yondashuvga asoslangan shakllar talabalar kompetensiyalarini rivojlantirishda samarali hisoblanadi.Shu bilan birga, amaliyotni tashkil etishda tizimlilik, izchillik va uzviylik tamoyillariga amal qilish muhim ahamiyatga ega. Ta’lim muassasalari bilan hamkorlikni

kuchaytirish, amaliyot rahbarlarining malakasini oshirish va talabalar uchun qulay shart-sharoitlar yaratish orqali amaliyot samaradorligini yanada oshirish mumkin. Xulosa sifatida aytish mumkinki, o‘quv va pedagogik amaliyotni tashkil etish shakllarini takomillashtirish ta’lim sifatini oshirishning muhim omillaridan biridir. Ushbu yo‘nalishda olib boriladigan ilmiy tadqiqotlar va amaliy ishlar kelajakdagi pedagog kadrlarning professional tayyorgarligini yanada mustahkamlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1.O‘zbekiston Respublikasi “Ta’lim to‘g‘risida” Qonuni. – Toshkent, 2020.

2.H.T.Omonov,N.X.Xo‘jayev,S.A.Madyarova,E.U.Eshchonov PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR VA PEDAGOGIK MAHORAT

3.Ishmuhamedov R., Yo‘ldoshev M. Ta’limda innovatsion pedagogik texnologiyalar. – Toshkent, 2017.

4.Tolipov O‘., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalarning nazariy va amaliy asoslari. – Toshkent, 2014.

5.Yo‘ldoshev J., Usmonov S. Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni amaliyotga joriy etish. – Toshkent, 2015.